

OSVRTI, PRIKAZI I RECENZIJE

HUSNIJA KAMBEROVIĆ, DŽEMAL BIJEDIĆ: POLITIČKA BIOGRAFIJA, MUZEJ HERCEGOVINE, MOSTAR, 2012, 464 STR.

Profesor Husnija Kamberović novom knjigom nastavlja svoje zanimanje za velike političke ličnosti iz moderne historije Bosne i Hercegovine, te nakon objavljivanja političke biografije, najznačajnijeg bh. političara iz međuratnog perioda, Mehmeda Spahe, svoju pažnju usmjerava na još jednu osobu, iste ili čak i veće vrijednosti, ovaj put iz socijalističkog razdoblja – Džemala Bijedića. To je pokazatelj da Bosni i Hercegovini, u njenoj prošlosti, nije nedostajalo značajnih osoba, ali zato bh. historiografiji definitivno nedostaje sličnih studija, ali i metodoloških uputa za pisanje biografija. Sa ovim nedostatkom prilikom pisanja susreo se i profesor Kamberović, pa je u predgovoru knjige otvorio pitanje metodološkog pristupa izučavanju biografija i sam pružajući osnovne upute budućim istraživačima. Knjiga je napisana na osnovu izvorne građe, prikupljene u brojnim arhivama sa prostora bivše Jugoslavije (Sarajevo, Mostar, Beograd, Zagreb). Međutim, treba napomenuti da autor nije imao priliku pregledati svu potrebnu dokumentaciju, jer je u pojedinim ustanovama imao samo ograničen pristup (Hrvatski državni arhiv u

Zagrebu) ili mu je to u potpunosti onemogućeno (Kantonalno tužilaštvo u Sarajevu). Zaista je velika sramota da se u 21. stoljeću istraživačima onemogućuje rad u normalnim uslovima i to bez ikakvog razloga ili zakonske utemeljenosti.

Autor počinje svoje izlaganje sa nekoliko uvodnih poglavlja, koja se odnose na kratak historijat porodice Bijedić, zatim na Džemalovu ranu mladost, školovanje i prve političke aktivnosti pred izbijanje Drugog svjetskog rata, a naročito tokom samih ratnih dešavanja. Nakon rata, Džemal Bijedić obavlja najodgovornije funkcije, koje su hronološkim redom predstavljene, a najviše pažnje posvećeno je, razumljivo, vremenu obnašanja najviših republičkih dužnosti. Profesor Kamberović u posebnoj poglavlju analizira djelatnost Džemala Bijedića tokom obnašanja prethodno navedenih funkcija, prepoznajući tri najvažnija polja njegovih aktivnosti. Prvo polje bilo je borba za jačanje Bosne i Hercegovine iznutra, odnosno jaču integraciju svih krajeva Republike, prvenstveno zapadne Hercegovine, koja je dugo vremena bila stigmatizirana i zapostavljena kao proustaški kraj, te Bosanske krajine nakon teškog zemljotresa u Banjoj Luci, 1969. godine. Drugo polje je bilo borba za jačanje Bosne i Hercegovine prema vani, odnosno insistiranje na ravnopravnosti sa drugim republikama u Jugoslaviji. Treće polje djelovanja Džemala Bijedića bilo je borba za afirmaciju muslimanske nacije, što je bilo od značaja za odnose, kako unutar Bosne i Hercegovine, tako i u odnosima sa ostalim republikama. Naravno, Džemal Bijedić nije sam učestvovao u rješavanju svih ovih problema, ali je definitivno bio jedna od najznačajnijih i najuticajnijih ličnosti, pa ne

čuđi činjenica da je, nakon toga, upravo on izabran za predsjednika Saveznog izvršnog vijeća (SIV-a). Slijedeća dva poglavlja su posvećena upravo vremenu obnašanja ove funkcije, s tim da je prvo posvećeno Bijedićevom suočavanju sa unutrašnjim političkim izazovima, a naredno vanjskopolićkim dešavanjima. Po dolasku na mjesto predsjednika SIV-a, Džemal Bijedić zatiče veoma zategnute odnose među pojedinim republičkim elitama, ali i još težu ekonomsku situaciju. Upravo je ekonomskim pitanjima Bijedić i posvetio najviše pažnje, što se kasnije i vidjelo kada Jugoslavija ipak dostiže određeni nivo privredne stabilnosti. U vrijeme svog mandata Džemal Bijedić je obišao brojne zemlje svijeta, više od bilo kojeg drugog predsjednika Vlade bavio se vanjskopolićkim pitanjima zemlje, i mada nije bio kreator te politike, ipak je bio značajna ličnost od velikog Titovog povjerenja. Ovaj dio knjige možda je i najzanimljiviji za čitanje, ali brojni primjeri odnosa Džemala Bijedića prema određenim pojavama ili odnosima drugih prema njemu, najbolje svjedoče o njegovom karakteru i ugledu. Poglavlje o karakteru pogibije Džemala Bijedića pokazuje da nema govora o nekoj velikoj teoriji zavjere, ali mrlju na ovo, nažalost, baca činjenica da autoru nije dozvoljen uvid u vrlo značajnu dokumentaciju smještenu u Kantonalnom tužilaštvu u Sarajevu, o čemu je već bilo riječi, a koja se tiče upravo ovog događaja. Na kraju, u nekoliko kratkih poglavlja autor nam predstavlja samu sahranu Džemala Bijedića i obilježja i uspomene na ovu veliku ličnost, zabilježene na različite načine nakon njegove smrti. Na kraju se nalaze i prilozima u vidu nekoliko izabranih novinskih članaka napisanih o Džemi Bijediću (npr. članci

Zuke Džumhura), a također treba naglasiti da je na nekoliko mjesta tekst knjige obogaćen ilustracijama i fotografijama koje dodatno svjedoče o Bijedićevom životu.

Iako u samom naslovu stoji da je ovo politička biografija Džemala Bijedića, knjiga profesora Kamberovića je puno više od toga, jer kroz život i djelo jednog čovjeka možemo vidjeti historiju cijelog prostora u jednom vremenskom periodu. Biografija Džemala Bijedića otkriva poznate i nepoznate činjenice o prošlosti same Hercegovine, zatim Bosne i Hercegovine, ali i Jugoslavije, pa čak i šire – jer poglavlje o vanjskopolitičkim aktivnostima dobro oslikava odnose kakvi su tada vladali u cijelome svijetu. Ova knjiga treba da bude inspiracija za istraživanje i drugih velikih ličnosti iz naše prošlosti, jer njih sigurno ne nedostaje.

Mr. sc. Mirza Džananović

**NIHAD HALILBEGOVIĆ,
UNIŠTAVANJE KULTURNO-
HISTORIJSKOG NASLIJEĐA U
SARAJEVU 1992.-1995. GODINE:
SPAŠAVANJE ZEMALJSKOG MUZEJA
BOSNE I HERCEGOVINE U RATNIM
UVJETIMA. SARAJEVO: BZK
PREPOROD, 2013.**

Početak 2013. godine iz tiska je izašla nova knjiga Nihada Halilbegovića, poznatog i afirmiranog istraživača i publiciste, rođenog Gračanlije i saradnika našeg časopisa. Halilbegović je do danas napisao i objavio nekoliko zapaženih i vrijednih knjiga, imajući volje i hrabrosti da se upusti u istraživanje i obradu nekih od izuzetno složenih, teških, pa rijetko i kontroverznih tema, kakvima bi se u nekim normalnim zemljama i uređenim društvima bavile naučno-istraživačke ustanove poput insti-

tuta, muzeja i biblioteka. Nažalost, upravo je sudbina nekih od ovakvih ustanova – koje uslijed složenih društveno-političkih okolnosti u kojima se nalazi savremena Bosna i Hercegovina, ali još više zbog indolencije onih koji su izabrani da ovu zemlju vode, dolaze u opasnost od potpunog gašenja – i potakla autora na pisanje ove knjige.

Nihad Halilbegović je bio jedan od neposrednih organizatora odbrane Sarajeva i Bosne i Hercegovine, kao komandant prvog štaba Patriotske lige BiH i gradski sekretar za odbranu, a na čelu Sekretarijata je ostao i tokom perioda agresije. Na taj način je bio uključen u sve poslove funkcioniranja vojne i civilne vlasti u opkoljenom Sarajevu. U vrijeme kada je glavni grad naše zemlje rušen i razaran, kada su svakodnevno ubijane na desetine i stotine njegovih stanovnika, kada je daleko nadmoćniji agresor bjesomučno nasrtao na crte odbrane slabo naoružanih branitelja, u namjeri da osvoji glavni grad, znajući da bi njegov pad faktički označio i pad Bosne i

Hercegovine – čovjek poput Nihada Halilbegovića je shvaćao i razumio da se, kako sam kaže, “država brani prvo kulturom, a tek onda oružjem”. Zbog toga se još od prvih naznaka agresije uključio u poslove zaštite kulturnog blaga Bosne i Hercegovine, a tokom rata njegova najveća zasluga je bila briga za zaštitu i spašavanje Zemaljskog muzeja i njegovih kolekcija i predmeta od neprocjenjive vrijednosti.

Svoje vlastite bilješke, korespondenciju, ratni dnevnik, fotografije i drugu dokumentaciju koja govori o ovome, Nihad Halilbegović je pohranio u privatnu arhivu, u nadi da će ona jednoga dana poslužiti kao građa historičarima koji budu pisali o periodu 1992.–1995. godine. Međutim, najavljeno zatvaranje Zemaljskog muzeja i drugih kulturnih institucija Bosne i Hercegovine – Nacionalne i univerzitetske biblioteke, Muzeja književnosti, Historijskog muzeja, Kinoteke, Umjetničke galerije i drugih – potaklo je autora da spomenuti materijal obradi i objavi. Naime, to ga je, kako sam ističe, podsjetilo na ratne godine kada su agresorske snage, JNA i tzv. VRS pokušavale uništiti Zemaljski muzej i njegovo blago, na isti način kao što su uništili Orijentalni institut ili Nacionalnu i univerzitetsku biblioteku Bosne i Hercegovine. “*Tada smo znali ko je usmjerio oružje i oruđe prema Zemaljskom muzeju i drugim institucijama kulture*”, ističe Halilbegović u uvodu svoje knjige, “*a danas je neprijatelj skriven. Memorandum II Srpske akademije nauka i umetnosti se realizira po principu «što nije uništeno u ratu, treba uništiti u miru».* Ako Zemaljski muzej Bosne i Hercegovine zatvori vrata, a mi ne podignemo glas za zaštitu ove značajne institucije, ako ne zaštitimo ovaj hram kulture od propasti,

učestvovat ćemo u uništavanju srži Bosne i Hercegovine”.

Knjiga “*Uništavanje kulturno-historijskog naslijeđa u Sarajevu 1992.–1995. godine: spašavanje Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine u ratnim uvjetima*” se sastoji iz ukupno sedam poglavlja.

Poslije “Riječi čitaocu”, autor u poglavlju “Sarajevo – živi muzej” ukratko podsjeća na višestoljetnu kulturnu tradiciju Sarajeva, grada-muzeja, na njegovu prošlost i poznati multikulturalni duh, a zatim u narednom poglavlju, “Mržnjom su ubijali Sarajevo”, čitatelja upoznaje sa zagovornicima atavističke mržnje prema svemu onome što Sarajevo i Bosna i Hercegovina jesu, a koja se izbijanjem agresije na našu zemlju ispoljila u neviđenom barbarstvu. Ono je za posljedicu imalo desetine hiljada ubijenih građana Sarajeva, teška razaranja uništavanja gradske infrastrukture, ali i uništavanje kulturnih spomenika od neprocjenjive vrijednosti. Posljedicama ratnih razaranja autor se bavi u narednom poglavlju, “Sarajevo, ranjeni ali ponosni grad”.

Spomenuta tri poglavlja, po sadržaju nešto kraća (do 38. str.), predstavljaju uvodni dio knjige, potom slijedi prvo poglavlje koje govori o autorovom neposrednom učešću u zaštiti i spašavanju kulturnog blaga, naime o mikrofilmovanju dokumentacije objekata od historijskog značaja za grad Sarajevo i Bosnu i Hercegovinu, u oktobru 1991. godine. Nakon jedne posjete direktorice Gradskog zavoda za zaštitu i uređenje spomenika kulture, koja se požalila na nedostatak sredstava potrebnih za mikrofilmovanje najznačajnije dokumentacije, kojoj je prijetilo uništenje u slučaju rata (koji se, bilo je već mnogima jasno, svakim danom približavao i prosto-

rima Bosne i Hercegovine), Halilbegović je kao gradski sekretar za odbranu uspio pro-naći sredstva, te je navedeni projekat orga-niziran i uspješno realiziran. Kao jedna mala ilustracija njegovog ukupnog značaja recimo samo da je, zahvaljujući na taj način sačuvanoj dokumentaciji, nakon rata bilo moguće izvesti obnovu i restauraciju u ratu razorenih kulturnih spomenika.

Preostala tri poglavlja odnose se na Zemaljski muzej i njegovo spašavanje. U prvom od njih, Halilbegović obrazlaže povod za svoju prvu službenu posjetu Muzeju, u novembru 1994. godine. Upravo u to vrijeme raspravljalo se o uvođenju novog grba grada Sarajeva. U stručnim komisijama moglo se čuti da je Sarajevo imalo svoj grb još u osmansko doba i da za to postoje određena svjedočanstva upravo u Zemaljskom muzeju, o čemu je trebalo povesti računa. Uputivši se s tom namje-rom u Muzej, Halilbegović se osobno uvje-rio u kakvom se teškom stanju ta ustanova nalazi i s kakvim su se problemima suo-čavali malobrojni radnici, na čelu sa rat-nim direktorom prof. dr. Enverom Ima-movićem, očajnički pokušavajući da zaštite ugrožene eksponate i spase ih od uništenja. Muzej se, naglasimo i to, nalazio u nepo-srednoj blizini agresorskih vojnih položaja. Šta je dalje učinio, kao komandant Štaba Patriotske lige i gradski sekretar, Halilbe-gović nam iznosi u narednom poglavlju, objavljujući izvode iz svog dnevnika, vođe-nog od decembra 1994. do februara 1995., potkrijepljene fotografijama i faksimilima. Konačno, sedmo i najopširnije poglav-lje, odrađeno strogo dokumentaristički, sa naučnim aparatom i sa ogromnim bro-jem fotografija, faksimila i drugih priloga, govori o načinu na koji je muzejsko blago

štićeno i spašavano i o svim aktivnostima koje su u tom pravcu vođene.

Kao opću ocjenu ove knjige, možemo iznijeti ono što bi se zapravo moglo kazati za većinu knjiga iz pera Nihada Halilbe-govića: bez obzira da li o nečemu piše kao istraživač i vanjski promatrač ili pak kao neposredni učesnik i svjedok, Halilbego-vić to uvijek čini krajnje objektivno, doku-mentaristički i faktografski, ne upuštajući se previše u tumačenja pojedinih zbivanja i izvođenje ocjena. Naprotiv, ono što se jasno nazire u njegovom metodološkom pristupu jeste da mu je osnovni cilj prikupljanje, obrada i navođenje činjenica, koje će sutra poslužiti kao građa i za neka nova istraži-vanja, i za pisanje historijskih sinteza. Sve Nihadove knjige sadrže velik broj izvora objavljenih *in extenso*, mnogo priloga, fak-simila, fotografija kao i druge dokumen-tarne građe. Ova nova knjiga, izuzetno kva-litetno opremljena, sa fotografijama u boji i tvrdim uvezom, također sadrži obilje tog slikovnog materijala i dokumentarnih pri-loga.

Nihad Halilbegović je napisao ovu knjigu kao odgovor jednog građanina i inte-lektualca na krajnju neizvjesnost i moguću tragičnu sudbinu najstarije kulturne insti-tucije u našoj zemlji. Ona je ne samo priča o Muzeju i njegovom blagu, nego i o lju-dima koji su ulagali bespoštedne napore i žrtve da ovu ustanovu i sve ono što ona znači i baštini, sačuvaju u najtežim vreme-nima, doslovno rizikujući život. Nažalost, u vrijeme kada je autor ispisivao posljed-nje rečenice ove knjige, mediji su prenijeli vijest da se Zemaljski muzej ipak zatvara. Je li moguće, pita se autor, da taj biser svjet-ske baštine poslije 124 godine postojanja zatvara vrata? Je li moguće da muzej koji je

odbranjen i sačuvan u vrijeme agresije sada u miru treba da se ugasi? – “*Molimo dragog Boga*”, zaključuje Halilbegović, “*da prosvijetli umove i urazumi one koji imaju vlast, moć i novac da pomognu ovom hramu kulture – Zemaljskom muzeju, da nastavi sa radom i da se njegova svjetlost daleko vidi*”.

(EdinŠaković, prof.)

VAHIDA ŠEREMET, HASANAGINCA OD 1646. GODINE DO DANAS, PRINTCOM

Radovi Vahide Šeremet na *Hasanaginca*, tom temeljnom tekstu jedne cijele kulture, djelu s našeg prostora koje je trajno upisano u najljepši dio svjetske baštine, po mnogo čemu su i drugačiji i zanimljiviji od najvećeg dijela studija što su nastale pod okriljem univerzitetske ili oficijelne književne zajednice. Čak i u sredini koja ima tako nezreo i površan odnos prema vlastitoj kulturnoj tradiciji, o ovoj čudesnoj baladi je napisan relativno veliki broj iscrpnih radova bilo da je riječ o književnoestetskim analizama, istraživanjima njenoga porijekla i uslova nastanka, o njenoj recepciji u različitim sredinama – jednom riječju o njenom čudesnom putovanju kroz prostor i vrijeme.

Vahida Šeremet ne spada u red onih kojima je već sama profesija nametnula ovu temu. Ekonomistica po struci, samozatajna, daleko od bučnih akademskih i stručnih krugova koji su ovo književno djelo nerijetko koristili za različite oblike ideoloških, pa i političkih manipulacija, g-đa Šeremet se, strpljivo, u dugom periodu i vrlo uspješno probijala kroz šumu različitih hipoteza, primarnih, sekundarnih i tercijalnih izvora informacija i, tokom svih tih godina, vođena isključivo ljubavlju, gradila svoj stav i originalnu artikulaciju svoga viđenja *Hasanaginca* kao najvišeg uzora

unutar vlastitoga književnog horizonta. Utoliko njena višeslojna analiza (zajedno sa dramom napisanom po motivima balade) djeluje vrlo osvježavajuće i to baš na onim mjestima koja, ako ih gledamo iz čisto profesionalne perspektive, na prvi pogled izgledaju pomalo i „naivno“. Sam koncept njene studije je od samog početka vrlo jasan, i rekao bih, logičan bez metodološke pretencioznosti. Iako već odavno postupci koji podsjećaju na klasični pozitivizam nisu omiljeni, autorica je ipak s punim opravdanjem krenula od rekonstrukcije geopolitičkih prilika u kojima je *Hasanaginca* nastala, čime čitaoca upoznaje sa najširim historijsko-civilizacijskim kontekstom unutar kojeg je jedino i moguće pravilno sagledati pojedine, često vrlo zagonetne elemente strukture ove balade. Iz vlastitog dugogodišnjeg iskustva znam koliko je takav pristup koristan, naprosto zato što je „pregledan“, što omogućava pravilno smještanje određenog djela u najširi kulturološki kontekst, istovremeno ga štiteći od uskih i često vrlo agresivnih savremenih pristupa u tumačenju, pristupa koji estetsku puninu reduciraju na teorijski interes koji je neminovno uvijek siromašniji od umjetničkog bogatstva samog djela. Ovdje treba dodati još nešto – što je umjetničko djelo starije, što je vremenska udaljenost od njegovog nastanka veća, to je ovakav pristup plodotvorniji.

Stoga je potpuno razložno to što je autorica već naredni dio studije posvetila nizu pitanja vezanih za razloge čuvanja i usmenog prenošenja balade, kako unutar islamske, tako i unutar kršćanske tradicije na Balkanu. Upravo ta analiza, intelektualno je usmjerila Vahidu Šeremet još dalje u istraživanje tih historijski turbulentnih i višestru-

kih prelazaka iz jedne religijske pripadnosti u drugu, ali i prema sučeljavanju sa nizom činjenica koje govore o tome da se upravo u načinu prenošenja i čuvanja djela poput *Hasanaginca*, ogleđa sav napor da se trajno priskrbe oni temeljni slojevi kulturnog identiteta. A samo balada takve snage i takve ljepote, mogla je opstati i ne biti odbačena sa svakim novim historijskim lomom, sa svakim novim demografskim, vjerskim i kulturnim pomicanjem na ovom prostoru. Upravo ona jest primjer kako povijesne mijene ne moraju obavezno ići putem isključivanja drugosti i osiromašenja, nego putem međusobnoga obogaćivanja, jasno uz nužne modifikacije na koje je autorica posebno skrenula pažnju u svojim analizama.

Tako ova studija potvrđuje još jednu staru istinu o nepredvidivosti recepcije umjetničkih djela, o začudnosti njihovih sudbina isto kao i onih ljudskih. A to se jasno vidi iz narednih poglavlja u kojima je ostvaren niz izuzetno preciznih i vrlo iscrpnih komparativnih analiza, čak i onih naj-sitnijih razlika između četiri zapisane varijante balade. Naravno, autorica je krenula od poznatog djela Alberta Fortisa *Viaggio in Dalmazia* iz 1774. godine, da bi njegov zapis do najsitnijeg detalja poredila sa *Splitskim zapisom* koji se uobičajeno datira stodvadesetšest godina od pretpostavljenog vremena nastanka balade, preko Meštrovićeve, pa do zapisa kazivačice Pavle Kuvelić s otoka Šipana kraj Dubrovnika iz 1932. godine.

Komparativna analiza omogućila je Vahidi Šeremet da maksimalno „očisti“ baladu od sasvim prirodnih „jezičkih naplavina“ koje su se sedimentirale tokom višestoljetnog usmenog prenošenja i spora-dičnog zapisivanja u različitim sredinama.

A upravo taj postupak iskorišten je ovdje da bi se jasno iskazalo vlastito viđenje čistoće, bjeline, nevinosti, ljubavi–kao vrhunskih vrijednosti, istaknutih u kontekstu jednog ipak udaljenog *ethosa* – dakle, običajnosti čiji su tragovi danas gotovo izbrisani. To su oni tragovi koje je autorica, prema istaknutom autopriznanju i samo na pojedinim mjestima, prepoznavala u sitnim detaljima i „boji ženskog svijeta“ unutar okvira običajnosti vlastite majke. Upravo takva mjesta prepoznavanja daju ovoj studiji jedan specifičan ton iskrenosti, intimnosti i personalnosti, spretno upletene u centralne tokove naučnoistraživačke objektivnosti. U tom smislu, analiza brojnih kulturoloških fenomena relevantnih za analizu *Hasanaginca*, kao da je samo poslužila autorici za njihovo usmjeravanje prema temeljnim fokusima od kojih ovdje treba izdvojiti *motiv stida* – koji će se kao motivacijsko sredstvo do kraja objelodaniti u njejoj kreaciji lika *Hasanaginca* unutar drame napisane po motivima balade. Možda upravo na tom mjestu možemo govoriti o pristupu Vahide Šeremet koji jest izveden iz neskrivenog „ženskog rakursa“, ali ne predstavlja nikakvo radikalno feminističko čitanje djela – on potvrđuje istinsko „čudo“ artikuliranog ženskog glasa u vremenu totalne dominacije patrijarhalnog diskursa u književnosti, „čuda“ u svjetskim okvirima tog doba, ali od te promjene paradigme se ovdje i ne pokušava „dizati spomenik“ feminističkom pristupu književnosti od kojeg se nerijetko danas gradi svojevrsna ideologija. Ženskom glasu iz balade, Vahida Šeremet je odgovorila ipak jednim „prigušenim“ analitičkim ženskim glasom i isticanjem već pomenutih tradicionalnih vrijednosti koje prepoznajemo u likovima.

Stoga je i njena drama prvenstveno građena na oblikovanju likova u dijalogu kroz izgradnju odnosa, a nešto manje i kroz promjenu odnosa likova prema događajima. Nije, dakle, slučajno što se u drami osjeti izražena supremacija likova nad sižeom, dakle to što likovi grade siže neuporedivo intenzivnije nego što siže oblikuje njih tokom drame.

No, bez obzira na ovo pitanje koje se tiče tehnike drame (i koje se u konačnici uvijek može riješiti izvjesnim dramaturškim intervencijama), ostaje neosporna činjenica da je u prelijepom bibliofilskom izdanju ova drama ponuđena čitaocima širom svijeta na najvećim svjetskim jezicima: engleskom, francuskom, talijanskom, romskom, ruskom, perzijskom, njemačkom, norveškom, turskom, arapskom i kineskom. Istovremeno, data je mogućnost i teatarskim umjetnicima širom svijeta da u različitim postavkama iznova otkrivaju univerzalnu svestremenost ove balade.

Prof.dr. Muhamed Dželilović

FIKRET AHMETBAŠIĆ, ŠUMSKI PRIJATELJI, BOSANSKA RIJEČ, TUZLA 2012.

Peti pokušaj pronalaženja mjesta u sistemu književne vrijednosti, jer je do sada objavio četiri knjige, autor Fikret Ahmetbašić novim rukopisom, koji je po svojoj sadržajnoj i jezičkoj strukturi pristupačan djeci, kao čitaocima, predstavio se javnosti novim naslovom „Šumski prijatelji“.

Rukopis čine preplitanja slika dječje radosti i djetinjstva, prizora iz svijeta prirode i životinjskog svijeta, u kojima najčešće dominiraju didaktičke poruke i usmjerenja. U stihovima se izmjenjuju stvarnost i mašta. Generalna nakana pisca je zaokupljenost prolaznošću djetinjstva kao izgu-

bljenog raja i žal za njim, odnosno vraćanje u to najdraže doba i autorovo nastojanje da ga sačuva od zaborava. Iz stihova se osjećaju magličaste niti melankolije, koja korespondira sa onom izrekom Viktora Igoa „Melankolija je uživanje u tuzi“.

Forma pjesme i stil su prilično ujednačeni, a poezija se odlikuje neposrednošću, nenametljivošću, iskrenošću i novim uglom ulaska u temu u odnosu na uobičajeno, Fikret je uspio izbjeći zamku i zabludu obraćanja djeci iskustvom odraslog čovjeka, pa je strukturom pjesme i senzibilitetom poslao poruku dječjoj mašti i učinio poruku razumljivom. Kao dobrom pedagogu, autoru je poznato da se kod djece brišu granice između imaginarnog i realnog zato što su njihove misli obojene više emocijom, nego iskustvom, zato i plijeni moć ove poezije, koja djecu približava njihovim snovima kao njihovoj neiskvarenoj realnosti. Dječja struktura doživljava i mašte nije vezana samo za gradsku ili seosku sredinu, već uz univerzalne pojave, zato je dobro što je autor raznovrsnošću tema i lokaliteta dodatno proširio spoznajne mogućnosti dječjeg svijeta koji ga okružuje i obogatio ga novim pojmovima. Autor, kao i mnogi drugi, nije uspio izaći iz standardne tematike i versifikacije, koje se u različitim varijacijama javljaju u poeziji za djecu, ali vrijednost ovih pjesama je što su poetski krojene na njegov način i njegovim stilom.

Djeca su danas nemoćna pred bespućem poplave svakog oblika šunda, destrukcije kretanja u društvu i njihovog čistog odrastanja, pa su ovakvi rukopisi vrijedni pokušaji spasa oblikovanja mentalnog i moralnog tipa budućeg čovjeka (iz recenzije).

Mevludin Spahić, pisac